

Preko politike do bogatstva

Novinari Centra za istraživačko novinarstvo (CIN) iz Sarajeva proveli su gotovo godinu dana istražujući imovinu 27 političara u Bosni i Hercegovini koji su obavljajući javne funkcije stekli ogromno bogatstvo. Najmanje troje od njih imaju imovinu vrijednu preko milijun KM.

Srđan Blagovčanin, izvršni direktor Transparency International BiH, nevladine organizacije koja prati stanje korupcije u zemlji, kaže kako je evidentno da je politika najprofitabilnije zanimanje.

Poslanik Narodne skupštine RS Dragan Mikerević ima gotovo milijun KM ušteđevine. (Foto: CIN)

“Političari u BiH, osim što su najveće medijske zvijezde, ujedno su i najbogatiji ljudi u državi”, kaže Blagovčanin. Dodaje da to nije dobro stanje jer je odraz kreptokratskog režima, gdje vlast nastoji sve transfere preusmjeriti u osobnu korist a malo se brine o povećanju gospodarske učinkovitosti.

“Po definiciji biti političar nije najprofitabilnije, osim ukoliko neko tu svoju političku funkciju ne koristi za profitabilne poslove, osim ukoliko neko ne shvata politiku kao mogućnost lične zarade”, kaže Azra Hadžiahmetović, poslanica u Zastupničkom domu državnog Parlamenta. Ona je i profesor na Ekonomskom fakultetu u Sarajevu a bila je i ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH.

Njezin kolega Halid Genjac priča da političari imaju brojne načine da se lično okoriste: “Raznorazni poslovi koje ministarstva pogađaju – procent ministru. Ako su tenderi – procenti ministru. Ako je ... u nekoj firmi u sjeni pa, firma radi, a on ima interese ... to su tako poznati metodi.” Dodaje da je to prisutno u cijeloj Europi i da je dovedeno do savršenstva.

“Sama plata nema apsolutno nikakvih izvora za sticanje nekakvih ogromnih bogatstava”, kaže Hadžiahmetović.

Plaće i dodatna primanja

Plaće ministara i poslanika iznose i do 6.000 ili 7.000 KM. U Centrima civilnih inicijativa (CCI), nevladinoj organizaciji koja prati rad funkcionera, kažu da su političari preplaćeni za svoj rad. Glasnogovornica ove organizacije, Majda Behram – Stojanov, kaže kada bi političari bili plaćeni po učinku, njihove zarade bi bile daleko niže.

“Normalan čovjek ne može sa svojim primanjima ostvariti toliko bogatstvo. To znamo svi mi koji živimo od plate, koji živimo pošteno.”

Osim plaće pojedini funkcioneri primaju naknade po osnovu članstva u komisijama, dnevnice za službena putovanja, paušale, naknade za odvojeni život, naknade za posjetu obitelji u drugom gradu, naknadu za iznajmljivanje stana, plaćene telefonske račune i regrese.

Primjerice, ministrica obrazovanja i nauke FBiH Meliha Alić, svojevremeno je sama sebe imenovala za člana više komisija čime je uz plaću zaradila par stotina KM više. Državni ministar za ljudska prava i izbjeglice, Safet Halilović, jedno je vrijeme obavljao tri funkcije istovremeno. Bio je zastupnik u federalnom parlamentu, ministar obrazovanja Kantona Sarajevo i profesor na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu. Uz to, bio je i predsjednik najmanje dvije parlamentarne komisije.

Vahid Hećo, ministar energije, rudarstva i industrije FBiH u Visokom ima privatno poduzeće Gas&Metal. (Foto: Vlada FBiH)

Članstvo u komisijama nije zanemariva stavka u proračunu pojedinca. Tako su recimo poslanici u državnom Parlamentu,

Mladen Ivanić i Ivo Miro Jović, pored mjesečnih primanja od 5.831 KM, odnosno 5.727 KM ostvarili dodatni prihod za rad u komisijama. U periodu od marta do jula 2009. godine Ivanić je primio dodatnih 3.188 KM, a Jović 1.090 KM.

Pojedini političari su posegnuli i u džep poreznih obveznika susjedne Hrvatske. Niko Lozančić, dopredsjednik Predstavničkog doma parlamentarne skupštine BiH, koji ima prosječna poslanička primanja od 6.370 KM mjesečno, primao je zadnjih 10 godina svakoga mjeseca oko 1.400 KM invalidske mirovine iz Hrvatske.

Zbog činjenice da je zaposlen iako prima invalidsku mirovinu, Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu pokrenulo je sudski spor i zatražilo od suda da se Lozančiću oduzme protupravno stečena imovinska korist u iznosu od oko 157. 000 KM.

CIN je došao i do podataka da su uz javne funkcije, političari imali vremena i za privatni biznis. Ministar energije, rudarstva i industrije FBiH, Vahid Hećo ima u Visokom poduzeće Gas&Metal, a poslanik Narodne skupštine RS, Dragan Mikerević u Doboju ima privatnu trgovačku firmu Dragarło.

Podaci pokazuju da su pojedinci iskoristili javnu funkciju za ličnu korist. Bivši gradonačelnik Brčko Distrikta Mirsad Đapo sagradio je kuću na parceli od 300 metara kvadratnih u vlasništvu Brčko Distrikta. Bivši načelnik Srebrenice Abdurahman Malkić preusmjerio je stranu donaciju kako bi obnovio kuće u selu iz kojeg potiče, uključujući i kuću svoga oca.

Abdurahman Malkić, bivši načelnik općine Srebrenica, usmjerio je donaciju za obnovu kuća u svoje rodno selo. (Foto: CIN)

S druge strane, pojedini političari su rješenje svog stambenog pitanja vidjeli u sredstvima iz proračuna. Novcem poreznih obveznika plaćena je, u cijelosti ili djelomično, izgradnja ili kupovina stanova bivšem premijeru FBiH Nedžad Brankoviću,

ministru turizma i okoliša FBiH Nevenku Hercegu, ministru financija i trezora BiH Draganu Vrankiću i predsjedniku HDZ-a Draganu Čoviću.

Od svih navedenih, jedino je Brankovićev stan predmet sudskog postupka koji se vodi pred Kantonalnim sudom u Sarajevu.

Drugi političari su se odlučili da stanove plate vlastitim novcem. No, kredite koje podižu, dobijaju po povoljnim uvjetima od onih koji su dostupni običnim bh. građanima.

Tako je recimo stan vrijedan 45.000 KM u Doboju u vlasništvu Jovice, sina Dragana Mikerevića, opterećen hipotekarnim kreditom od 300.000 KM s rokom otplate od 2 godine, podignutim kod Komercijalne banke Banjaluka. Službenica ove Banke potvrdila je u telefonskom razgovoru novinarki CIN-a da takvog proizvoda za fizičke osobe nemaju.

Premijer Vlade RS, Milorad Dodik podigao je kredit od skoro milijun i pol KM s rokom otplate od 102 mjeseca. Mjesečna rata kredita je preko 19.000 KM, a njegova godišnja zarada u 2008. godini iznosila je 64.406 KM, što je dostatno samo za tri i pol rate kredita.

“Ne znam ko može podnijeti tolike kredite ... i krediti imaju svoje granice”, kaže Hadžiahmetović koja je imala dva kredita od čega je jedan netom otplatila.

Neprecizni imovinski kartoni

Stupanjem na javne funkcije političari su dužni popuniti imovinske kartone i predati ih Centralnoj izbornoj komisiji (CIK) BiH. U tim kartonima su dužni navesti nekretnine koje imaju, prihode koje su ostvarili i neizmirene obaveze. Osim što je političarima ostavljeno na savjest da sami procijene vrijednost imovine koju imaju, omogućeno im je da navedu samo državu u kojoj se imovina nalazi, a ne i tačnu lokaciju.

Predsjedavajući Vijeća ministara BiH Nikola Špirić ima imovinu

vrijednu oko milijun KM. (Foto: CIN)

CIN-ovo istraživanje je pokazalo da su neki političari, kao što su Dragan Vrankić i Nevenko Herceg, umanjili vrijednost imovine koju imaju, dok su drugi odlučili ne navesti dio imovine, poput Nikole Špirića, Dragana Čavića, Zlatka Lagumdžije ili Safeta Halilovića. A neki su opet, kao Seada Palavrić, naveli imovinu koja nije uknjižena na njihovo ime.

Palavrić, zamjenica predsjednika Ustavnog suda BiH, prijavila je u svom imovinskom kartonu iz 2002. godine, da sa mužem posjeduje kuću i garažu u Tuzli, procijenivši njihovu vrijednost na 250.000 maraka. No, kada su se novinari CIN obratili zemljišnom uredu u Tuzli, odgovoreno im je da Palavrić nema registrovanu imovinu u tom gradu.

“U ovom slučaju mi nemamo nikakav mehanizam za provjeru navoda, niti sankcioniranja u smislu da nisu tačni navodi”, kaže Maksida Pirić, glasnogovornica CIK-a. Tako će, kaže, biti sve dok se ne promijene odredbe izbornog zakona.

Agencija za istrage i zaštitu (SIPA) ima mandat provjere navoda u izjavama koje dostavljaju kandidati za Vijeće ministara BiH, ali samo u smislu onoga što je i navedeno u CIK-ovim obrascima, navela je u pismenom dopisu CIN-u, glasnogovornica agencije Željka Kujundžija. Navodi kako SIPA nema mandat da proširuje nadležnost u smislu nekih istraga.

Ministar financija i trezora BiH Dragan Vrankić nije prijavio cjelokupnu imovinu. (Foto: CIN)

Predsjedavajući Komisije za ocjenu imenovanja članova Vijeća ministara Halid Genjac, kaže kako je istina da nema sankcija za navođenje lažnih podataka ili umanjivanje vrijednosti imovine koju imaju. Po njemu treba se donijeti zakon o oduzimanju nelegalno stečene imovine gdje će teret dokazivanja porijekla imovine pasti na osumnjičenog.

Njegovo mišljenje dijeli i glavni tužitelj u BiH Milorad Barašanin, koji je govoreći na konferenciji o korupciji održanoj u Sarajevu, izjavio da je takav zakon neophodan, jer ima dosta slučajeva da visokopozicionirane osobe knjiže svoju imovinu na imena rodbine.

Upravo je to situacija s kojom su se suočili novinari CIN-a tokom ovog istraživanja. Dosta imovine političari knjiže na supružnike, djecu ali i na rodbinu supružnika.

Zufer Dervišević, šef Finansijske policije FBiH, koja je istraživala kupovinu stanova nekim političarima, kaže kako nema političke volje da se donese zakon koji spominju Genjac i Barašanin. On je bio u komisiji zaduženoj za izradu nacрта zakona, ali je donesen zaključak da zakon nije potreban.

Pa ipak, presuda izrečena na Kantonalnom sudu u Sarajevu prije nekoliko mjeseci svjedoči da je moguće oduzeti nelegalno stečenu imovinu.

U presudi protiv Muhameda Ali Gašija, Kantonalni sud u Sarajevu je, uz zatvorsku kaznu od 20 godina, naložio i oduzimanje nelegalno stečene imovine, kao i 400.000 KM. Iako nije političar već običan kriminalac, slučaj Muhameda Ali Gašija pokazuje da je moguće konfiskovati nelegalno stečenu imovinu.

Nakon žalbenog postupka i pravosnažne presude vidjet će se kako će to i praktično izgledati kada država plijeni imovinu.

BAZA – Imovina političara